

Elintarviketeollisuuden talouskatsaus 1/2019

Teemana vienti

Elintarviketeollisuus odottaa kohtalaista kasvua kuluvalle vuodelle ja kuvaa suhdannetilannettaan normaaliksi. Henkilöstömääriin ei ennakoita lisäystä. Ala kasvaa kotimaassa niukasti. Elintarvikeviennissä tehtiin vuonna 2018 paljon uusia avauksia ja alan moninaisuus alkaa näkyä viennissä.

TIUKKAA NIIN KOTIMAASSA KUIN ULKOMAILLA

Suomen ja teollisuuden kasvuvauhti on hidastunut, ja myös elintarviketeollisuuden kasvuluvut ovat alentuneet. Himmenevät suhdannenäkymät ja tiukka kilpailu vähittäiskaupassa haastavat elintarviketeollisuutta ja alkutuotantoa.

Suhdannenäkymien vaimeneminen ei tarkoita, että elintarviketeollisuuden tuotanto olisi laskussa. Kasvu jatkuu ja alan yleiskuva on EK:n barometrin mukaan edelleen kohtalainen – barometrin nolataso kuvaa keskimääräistä kasvua.

Kansainvälisissä vertailuissa Suomen elintarviketeollisuuden liikevaihto ja tuotanto jäävät jälkeen EU:n kehityksestä, mutta viime vuoden lopusta lähtien ero on kaventunut. Ruotsissakin elintarviketeollisuus on vähitellen nousemassa vuoden 2013 kuopastaan, mikä on nostanut maan elintarviketeollisuuden luottamusindeksiä.

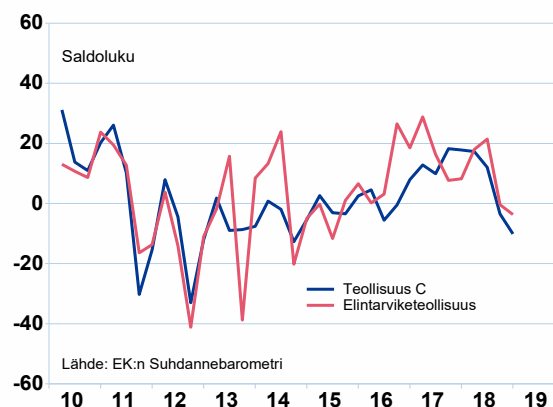
VIENNISSÄ YHÄ KIRITTÄVÄÄ

Tullitilastojen mukaan vuonna 2018 elintarvikkeita vietiin Suomesta 1,55 miljardilla eurolla. Siinä on vähennystä 5 prosenttia vuoteen 2017 verrattuna, jolloin viennin arvo oli 1,63 miljardia euroa. Tuonnin arvo oli viime vuonna puolestaan 4,58 miljardia euroa eli jokseenkin ennallaan (edellisenä vuonna 4,66 miljardia euroa).

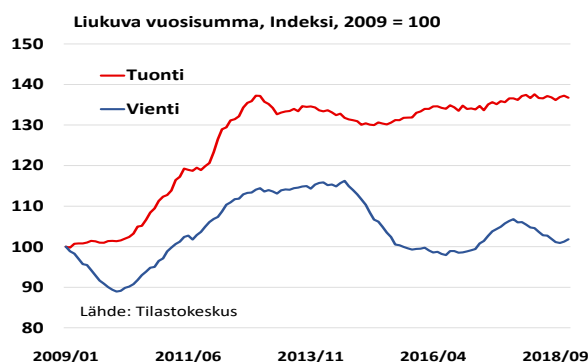
Viennin määrää tarkasteltaessa tilanne on säilynyt lähes ennallaan. Maailmanmarkkinahintojen heilahtelu laskee viennin arvoa, vaikka volyymeissa ei tapahdu muutosta.

Elintarviketeollisuuden vienti ja tuonti kasvoivat kymmenen vuoden tarkastelussa vuoden 2009 notkahduksen jälkeen melko samaa tahtia, kunnes kasvu katkesi yhtäaikaisesti vuonna 2012. Elintarvikkeiden ja juomien vienti on ollut Suomessa kautta aikojen vähäisempää kuin tuonti, mutta Venäjän tuontirajoitusten alkamisen jälkeen elokuussa 2014 vienti väheni ja ero viennin ja tuonnin välillä kasvoi entisestään.

Suhdannenäkymät himmentyivät keskimääräisiksi

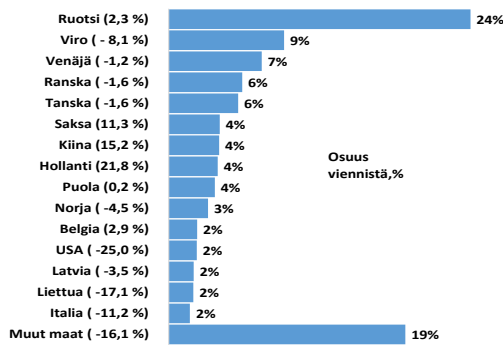

Elintarvikkeiden ja juomien vienti ja tuonti

Venäjän-viennin vähenemisestä menetettyjä euroja ei ole helppoa saada muualta takaisin. Vuonna 2013 Venäjä oli elintarvikeviennin tärkein kohdema 30 prosentin osuudellaan. Vuonna 2018 osuus oli enää 7 prosenttia, mutta Venäjä on silti edelleen kolmanneksi tärkein vientimaa.

Elintarvikkeiden ja juomien vienti maittain 2018

(Kasvu edellisestä vuodesta, %)

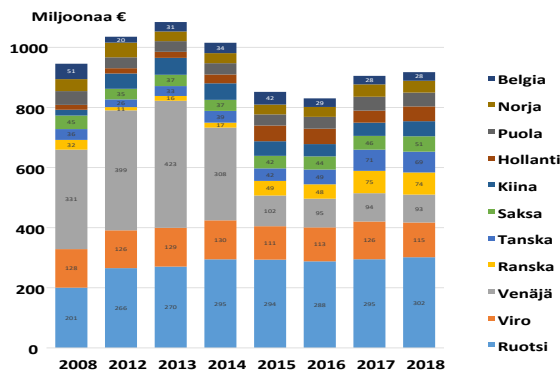
Lähde: Tulli

KOLME KÄRJESSÄ: RUOTSI, VIRO JA VENÄJÄ

Suurin vientimaa oli viime vuonna Ruotsi, jonka 24 prosentin osuus on lähes kolminkertainen toiseksi suurimpaan vientimaahan, Viroon (9 prosenttia) nähden. Neljännellä tilalla on Ranska ja viidennellä Tanska, kummatkin noin 6 prosentin osuudellaan elintarvikkeiden kokonaisviennistä.

Viisi suurinta vientimaata kattavat yli puolet Suomen elintarvikkeiviennistä. Jos Venäjä onkin ollut keskeinen, EU-maat muodostavat silti valtaosan elintarvikkeiviennistä. EU-osuus oli alimmillaan 50 prosenttia vuonna 2013, vuosien 2008–2018 ennätys, 69 prosentin osuus, saavutettiin viime vuonna.

Kymmenen suurinta vientimaata eri vuosina, €

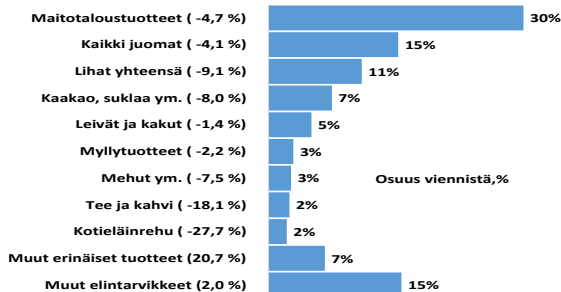
Lähde: Tulli

Viennin kehityksessä erottuvat vahvimmin Venäjä ja Ruotsi. Ruotsin osuus nousi alkuvuosina 16 prosentista 24 prosenttiin ja on sen jälkeen pysytellyt vakaana. Viron merkitys elintarvikkeiviennin kohdemaana on muuttunut vuosien varrella yllättävän vähän, mutta pienentynyt kuitenkin hiukan alkuajoista.

Hollannin osuus kolminkertaistui vuodesta 2008 ja Kiinan lähes yhtä paljon. Ranska ja Tanska tuplasivat osuutensa.

Euroissa tarkasteltuna viennin kasvu Ruotsiin on tuonut tuloja lähes yhtä paljon kuin vienti Hollantiin, Kiinaan ja Ranskaan yhteensä. Jos näiden maiden kasvutrendit jatkuisivat, se voisi kääntää koko elintarvikkeiviennin paremmalle kasvu-uralle.

Elintarvikkeiden ja juomien vienti tuoteluokittain 2018

(Kasvu edellisestä vuodesta, %)

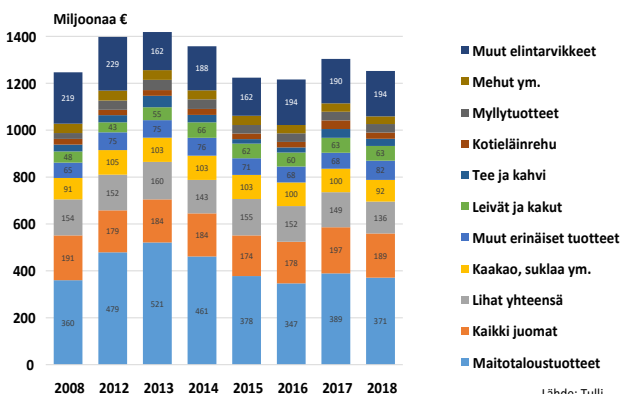
Lähde: Tulli

Venäjä ei ole ainoa laskutrendiin ajautunut vientimaa. Viennin kehitys Isoon-Britanniaan on ollut lähes yhtä heikkoa eikä maa sijoitu yhden prosentin osuudellaan keskeisten vientikohteiden joukkoon. Myös vienti Yhdysvaltoihin on menettänyt osuudestaan puolet. Lisäksi Norja ja Puola ovat menettäneet asemiaan elintarvikealan viennissä.

MAITOTUOTTEET JA JUOMAT SUURIMMAT

Maitotaloustuotteet hallitsevat Suomen elintarvikkeiviennin, joskin niiden osuus on vähentynyt huippuvuosista. Kymmenen vuoden tarkastelussa enimmillään 37 prosenttia viennistä oli maitotaloustuotteita, viime vuonna vientiosuus oli 30 prosenttia. Se on kaksinkertainen verrattuna juomiin, joita vietään toiseksi eniten (osuus viennistä 15 prosenttia). Juomien osuus pieneni välillä, mutta se on palannut taas entiselleen.

Yhdenoista tuoteryhmän vienti eri vuosina, €

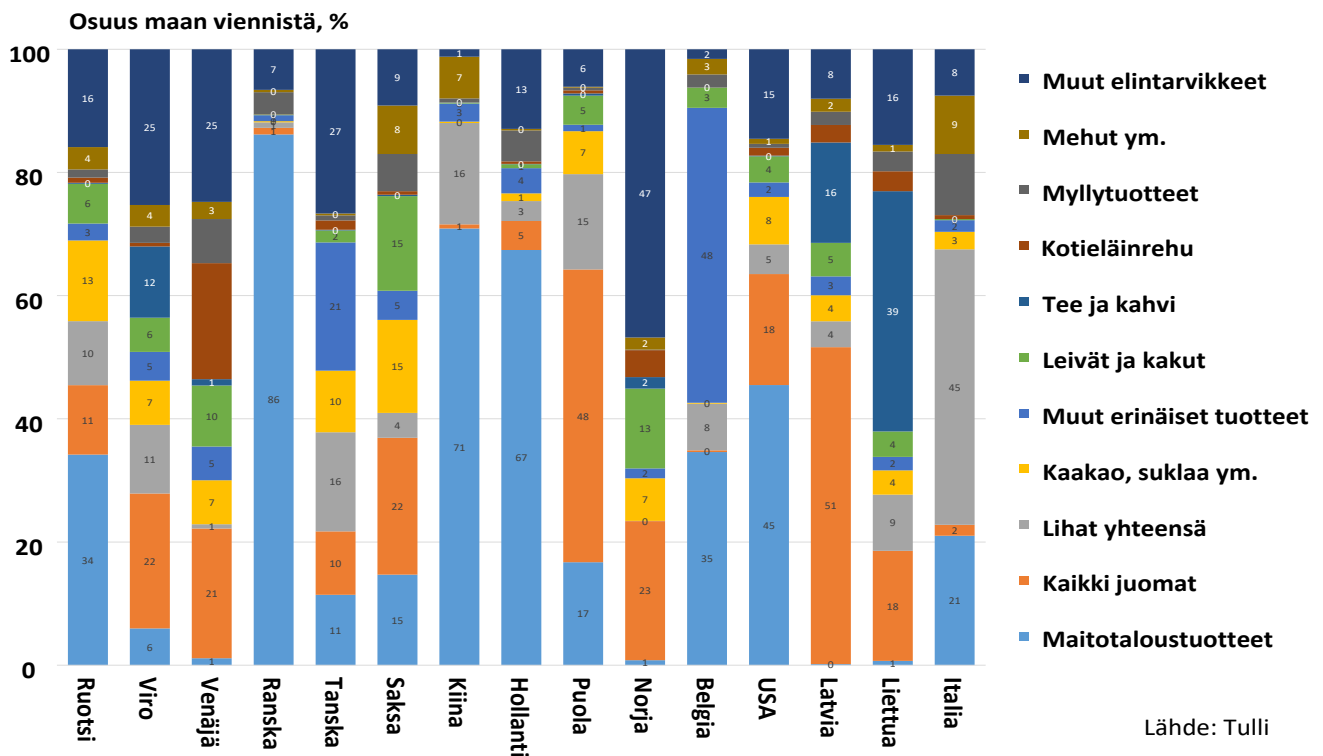

Lähde: Tulli

Lihatutuotteiden osuus viennissä on vähentynyt viime vuosina 13 prosentista 11 prosenttiin. Mehujen ja muiden elintarvikkeidenkaan vienti ei ole pysynyt kärkituotteiden vauhdissa. Pienissä tuoteluokissa vienti voi heitellä satunnaisestikin, esimerkiksi rehujen viennissä on vuosittain suuria vaihteluita.

Eniten kasvua on ollut myllytuotteiden, leipien, kakkujen ja muiden erinäisten elintarviketuotteiden viennissä. Muilla erinäisillä tuotteilla on kohtalainen 7 prosentin osuus, ja leivät ja kakutkin yltävät 5 prosenttiin viennistä. Myllytuotteiden osuus jää vielä 3 prosenttiin.

Elintarvikeviennin tuoteryhmien osuudet 15 suurimmassa vientimaassa vuonna 2018, %

VIENTIMAIEN PROFIILEISSA PALJON VAIHTELUA

Kohdemaista 15 suurinta kattaa 81 prosenttia Suomen elintarvike- ja juomateollisuuden viennistä. Vaikka maitotaloustuotteet ovat tärkein tuoteluokka, niitä ei juuri viedä Norjaan eikä Baltian maihin. Maitotaloustuotteiden vienti Venäjälle on pääosin kielletty, kun taas viennistä Ranskaan ne kattavat 86 prosenttia sekä valtaosan myös elintarvikeviennistä Kiinaan ja Hollantiin.

Juomat puolestaan muodostavat noin puolet Norjan- sekä Latvian-viennistä ja niillä on iso merkitys myös viennissä moneen muuhun maahan. Jokaiselle vientimaalle on muotoutunut omanlaisensa tuotepaletti, vaikka pelkästään kolme tärkeintä – maitotaloustuotteet, juomat ja lihatuotteet – tuovat vientituloista jo yli puolet.

Tässä katsauksessa mainitut "muut elintarvikkeet" ja "muut erinäiset tuotteet" kertovat elintarvikeollisuuden ja -viennin monimuotoisuudesta. Tuotteiden luokittelu pääraaka-aineen perusteella ei tuo riittävästi esiin yritysten moninaisuutta viennissä. Tilastoluokkaan muut erinäiset tuotteet (C 1089) kuuluu mm. keittoja, liemiä, kasvismehuja, uutteita ja hiivoja sekä nimeämättömiä tuotteita. Muut elintarvikkeet sisältävät tässä tarkastelussa mm. jalostettua kalaa ja äyriäisiä, perunaa, öljyjä, rasvoja ja margariineja, jäätelöä, tärkkelystuotteita, makaroneja, sokeria, mausteita ja maustekastikkeita, eineksiä ja valmisruokia sekä homogenoituja ravintovalmisteita ja dieettiruokia.

TIETOA ALASTA

- Elintarvikeollisuus on Suomen suurin kulutustavaroiden valmistaja ja neljänneksi suurin teollisuudenala. Tuotannon liikevaihto on 10,8 mrd. €
- Ruoka- ja juomayritykset ovat merkittäviä työllistäjiä. Niiden palveluksessa on lähes 38 000 henkeä 1 700 toimipaikassa. Välillisesti ala työllistää 69 000 henkeä eli yhteenlaskettu työllisyysvaikutus on 107 000. Koko ruokaketju työllistää Suomessa 340 000 henkeä.
- Ala on pk-yritysvaltaista: 65 prosenttia yrityksistä työllistää enintään viisi henkilöä.
- Elintarvikeollisuus tuottaa arvonlisäystä 2,5 mrd. € vuodessa. Alalta kertyy valtion kassaan muhkea veropotti: 775 milj. € suoraan ja 1,6 mrd. € välillisesti.
- Ruoka- ja juomaviennin arvo vuonna 2018 oli 1,6 mrd. € ja tuonnin 4,6 mrd. €.
- Ala nojaa kotimaisuuteen. Valmistettujen elintarvikkeiden kotimaisuusaste on keskimäärin 82 %. Ruuan osuus kulutusmenoista on Suomessa runsaat 11 %, mikä on hieman alle EU:n keskiarvon.

Lisätiedot:

Johtaja Heli Tammivuori
heli.tammivuori@etl.fi
Puhelin 040 557 5667

Toimialapäällikkö Marika Säynevirta
marika.saynevirta@etl.fi
Puhelin 040 736 2077

Elintarvikeollisuusliitto ry

Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871
etl@etl.fi • www.etl.fi • Twitter: @ETL_fi